

Čím radostněji může dítě načerpávat nové vědomosti, tím úspěšněji si je osvojí.

Pomocí her se pak děti nejdříve učí jednotlivé pocity pojmenovávat a postupně je umět i vyjadřovat.

Celá publikace je psaná čtivým jazykem a má logickou strukturu. Publikace je vhodná jak pro rodiče, tak pro učitele v mateřských školách. Své využití najde i mezi studenty, kteří se připravují na práci s dětmi v předškolním věku. Jedná se o velmi dobrou pomůcku pro praxi.

Petra Potměšilová

JOSEF VALENTA: DIDAKTIKA OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVY

VALENTA, Josef. *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada, 2013. 232 s. ISBN 978-80-247-4473-5.

Autor není v oblasti OSV (osobnostní a sociální výchovy) žádným nováčkem, tato problematika je jeho dlouhodobým zájmem, což dokládá i řada předchozích publikací a článků na dané téma, na které v průběhu knihy bohatě odkazuje.

Publikace je rozdělena do šesti velmi nepoměrných kapitol, což není ani tak dáno jejich důležitostí vzhledem k OSV, jako spíše celkovým zaměřením publikace. Problematikou osobnostní a sociální výchovy z různých úhlů se autor zabývá dlouhodobě, proto zde některé informace zmiňuje spíše okrajově,

ale odkazuje na množství svých prací i jiných autorů. Pro lepší pochopení některých souvislostí doporučuje jednu z dříve publikovaných, volně dostupnou publikaci. Není to sice nezbytné, ale pokud bude chtít čtenář do problematiky osobnostní a sociální výchovy více proniknout a případně v praxi třeba jen některý z principů využít, nejen po této publikaci jistě brzy sáhne.

V úvodní kapitole je čtenář uveden do kontextu osobnostní a sociální výchovy, jejího postupného vývoje u nás a v zahraničí. Na příkladu několika zemí, ve kterých měl autor pravděpodobně možnost OSV poznat, ukazuje jednotlivé modely jejího fungování. Kapitola uzavírá popisem podoby osobnostní a sociální výchovy u nás.

Druhá, velmi stručná kapitola je pro poučené čtenáře opakováním, pro „objevovatele“ OSV taková základní abeceda cílů, tematických okruhů, klíčových principů a způsobů implementace do výuky. Všemi těmito součástmi osobnostní a sociální výchovy se autor praktičtěji a podrobněji zabývá ještě později ve čtvrté kapitole. Cílem této kapitoly je předchozí teorii aplikovat do praxe našich kurikulárních dokumentů.

Třetí kapitola začíná seznamem výzkumných šetření zjišťujících způsoby využívání osobnostní a sociální výchovy v našich podmínkách. Vzhledem k relativní novosti této problematiky u nás není k dispozici ještě mnoho zpětné vazby z praxe. Velmi obsáhlé šetření provedl a pravděpodobně další stále provádí sám autor. Právě reálné příklady z praxe dokreslují jeho tvrzení a jsou dobrými příklady pro pedagogickou praxi čtenářů. Dále se tato kapitola zabývá teoretickými a velmi okrajově rovněž filozofickými principy předkládaného modelu OSV. Z textu je patrné autorovo zaměření také na výchovnou dramaturgii, která má k osobnostní a sociální výchově velmi blízko.

Nejobsáhlejší čtvrtá kapitola je jádrem celé publikace. Zde se autor snaží srozumitelně a postupně provést čtenáře didaktikou OSV. Ukazuje klady a zápory jednotlivých forem osobnostní a sociální výchovy v současných školách, respektive v RVP ZV (Rámcovém vzdělávacím programu pro základní školy) a RVP G (Rámcovém vzdělávacím programu pro gymnázia) a aplikaci OSV v těchto kurikulárních dokumentech. Nepředkládá žádnou „kuchařku“ nápadů a pracovních postupů, ale dostatečně podrobně vede čtenáře k uvědomění si, CO je osobnostní a sociální výchova, JAK je možné ji aplikovat při výuce nebo jaké jsou její důležité součásti. Za ty považuje mimo jiné cíle osobnostní a sociální výchovy a jejich stanovování. Velmi dobře vede v celé čtvrté kapitole čtenáře-pedagogy právě ke zlepšení této dovednosti. Některé příklady nevhodného stanovení cíle možná pomohou více než několik stran teorie.

Při realizaci osobnostní a sociální výchovy jistě pedagogové ocení také několik návrhů její realizace v postupných krocích. Tyto vzory lze v praxi aplikovat na široké spektrum témat v nejrůznějších variantách. Jak autor sám uvádí, také není vždy nutné držet se témat, jak je doporučují nebo uvádějí dokumenty (RVP), ale podle potřeb žáků pořadí témat upravovat.

V předposlední kapitole se autor dotýká také problematiky případného hodnocení OSV nebo přípravy budoucích pedagogů v oblasti OSV. Jeho teoreticko-praktické uvažování nad důležitostí osobnostní a sociální výchovy, jejím místem v současné škole a způsobem přípravy učitelů je prezentováno v celé knize, zde se u něj ale více zastavuje.

Poslední kapitola Poznámky k metodologii výzkumů svému názvu opravdu dostala a je spíše pro zájemce o problematiku metodologie výzkumu. V několika odstavcích zde autor objasňuje některá fakta k výzkumům, které v publikaci využil.

Jak autor v knize upozorňuje, část informací se opakuje nebo na již řečené odkazuje, což ale rozhodně není publikaci na škodu. Důvodem je udržení čtenáře v kontextu a pomoc orientovat se v textu a spojovat si jednotlivé poznatky. Autor se nebojí pojmenovávat zlozvyky, které jsou ve školách s aplikováním OSV spojeny, a tím nastavuje pedagogům také částečně zrcadlo a vede i je k reflexi jejich práce. V souladu s tím, co od osobnostní a sociální výchovy autor očekává, vede také čtenáře hlavně k přemýšlení, nevnucuje své názory a často předkládá více způsobů aplikace osobnostní a sociální výchovy.

Celkově lze publikaci hodnotit jako velmi zdařilou a do dnešní doby potřebnou. Myslím, že si v ní pedagogové nejrůznějších předmětů nejen díky lehkému a čtivému jazyku najdou mnoho zajímavých a podnětných myšlenek a nápadů pro praxi. I když se o tom autor nikde explicitně nezmiňuje, právě tato publikace a aplikace principů osobnostní a sociální výchovy může pomoci při utváření hodnotového žebříčku nám svěřených jedinců.

Marcela Fojtíková Roubalová